

ПОЛІТОЛОГІЯ

УДК 316.334.23

Клячин А. К.

кандидат політичних наук, доцент кафедри політології
ДНУ імені Олеса Гончара (Дніпропетровськ, Україна),
E-mail: vvvvvvv2002@ukr.net

ПОТЕНЦІЙНІ АКЦЕНТИ У ТЕМАТИЦІ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКУ (2015 РІК)

***Анотація.** Описані два основні полутичні групи в Дніпропетровську. Аналізуються їх позиції та ресурси що можуть бути використані в рамках виборчої кампанії в ході місцевих виборів 2015 року. визначаються потенційні «месиджі» в рамках передвиборчих кампаній та напрямки критики.*

***Ключові слова:** місцеві вибори, політичні партії, передвиборча агітація, передвиборча стратегія, політична конкуренція.*

Тематика кампанії є одним з основних елементів стратегії будь-якої виборчої кампанії та своєрідною сполучною ланкою стратегічного планування з тактикою кампанії.

Головна вимога до тем кампанії - відповідність образу кандидата. Образ визначає теми, а не навпаки. Є. Малкін, Є. Сучков застосовують таку аналогію «образ – це роль, теми – текст, який вимовляє роль. Роль визначається не тільки текстом, але і костюмом, декораціями і, головне, грою інших персонажів». Дослідники стверджують, що повний набір тем кампанії повинен охоплювати всі стратегічні напрями формування і розширення образу, компенсації антиобразу і боротьби з конкурентами [7, с. 142-144].

Специфіка передвиборної розстановки сил у Дніпропетровську полягає в тому, що більш звичний сценарій розвитку кампанії «опозиція проти влади» поступається місцем сценарію «опозиція проти опозиції».

Сьогодні в місті сформувалося два основних «політичних полюса впливу». Перший – політичні сили і лідери, пов'язані з так званою «ною владою», яка прийшла до керма в регіоні завдяки революційним подіям початку 2014 року. Другий полюс – політичні сили та лідери, які входили до власної регіональної еліти до революційних подій. В існуючій політичній ситуації в регіоні обидва ці «полюси» є по суті опозиційними до існуючої центральної влади (Президент, Уряд).

Тому пропонуємо у даній статті визначити ці «полюси» термінами: «революційна опозиція» та «консервативна опозиція» відповідно.

Виходячи з моніторингу останніх політичних подій в регіоні між цими «політичними полюсами» існує певна тимчасова угода про «ненпад» і паритет, яка час від часу порушується тільки в риториці представників обох «полюсів» [8]. Фактично в місцевих радах залишилася більшість в особі «представників колишньої влади» («консервативна опозиція»), але у виконавчих органах ключові пости, а тому і визначні рішення продукує «нова влада», що прийшла в ході революційних подій («революційна опозиція»).

Як показали останні вибори в парламент (жовтень 2014) навіть фінансовий та адміністративний ресурс обласної виконавчої влади не є абсолютними – високий результат політичної сили «Опозиційний блок», яка була антагоністом «революційній опозиції» [10]. Тобто в області не була вибудована жорстка система адміністративного підпорядкування, яка б дозволила використати адмінресурс в якості визначного важеля впливу на результат, та й матеріальні ресурси виявились безмежними. При цьому політичний вплив «революційної опозиції» має

тенденцію до зниження в силу «спаду революційної ситуації».

«Консервативна опозиція» де-юре втратила більшу частину адміністративного впливу в місті. Але політична підтримка цієї сили має тенденцію до зростання. Як показали останні парламентські вибори, мешканці міста розчаровуються в результатах «майдану» і ностальгують за стабільністю та реалізацією інфраструктурних проєктів, які асоціюються саме з «консервативною опозицією». Тому все більше число виборців мобілізуються навколо «немайдановських» політичних сил.

Така ситуація «хиткого паритету» між полюсами політичного впливу несе значні загрози для них обох і обмежує можливість використання ними владних ресурсів. Тому кожна зі сторін зацікавлена у перерозподілі сил у місцевих радах на свою користь.

Таким чином, обидві «опозиції» можуть будувати свою кампанію на одній з політичних платформ: або «Підтримка майдану, його цінностей та необхідності жорстких реформ», або «Засудження майдану (через погіршення ситуації в країні після цих подій) і відновлення колишньої стабільності».

В рамках передвиборчої кампанії кожна з «опозицій» буде розвивати свою ключову тему, яка має стати системоутворюючою для всієї кампанії, а інші теми будуть її посилювати і розширювати.

Ключова тема «революційної опозиції» може втілюватися в двох контекстах. У ретроспективному – актуалізувати головне досягнення політичних сил та лідерів цієї «опозиції». І в перспективному – посил в майбутнє, передбачувані досягнення.

Ретроспективний контекст найімовірніше буде спиратися на тему захисту міста і людей від війни. Тема «захисту» та участі в організації АТО є для представників «революційної опозиції» максимально виграшною і формує її головний позитив [2]. Крім того, захист міста від вторгнення і терактів є загально визнаним доведеним фактом, досягненням «революційної опозиції», який практично неможливо поставити під сумнів.

Потенційні критики даної теми повинні володіти високим моральним авторитетом у суспільстві, а інакше їх критика досягнень «революційної опозиції» отримає в суспільній свідомості зворотний знак – перетворить політичні сили близькі до цієї «опозиції» в жертв наклепу з боку конкурентів. А джерела критики, в існуючому інформаційному порядку денному можуть перетворитися в «сепаратистів».

Крім цього, при належному розгортанні тема «захисників» буде мати тенденцію до перетворення в емоційно більш сильний образ «героїв», яким можна багато пробачити, а сумнів у їх героїзм засуджуватися суспільством як моральний злочин.

Недоліком теми «захисту» є те, що її мобілізаційна сила має свої межі, а в разі стабільності в місті буде мати тенденцію до зниження в міру того як відчуття безпосереднього страху буде відходити у свідомості громади в минуле [9].

Основним аргументом «революційної опозиції» у перспективному контексті може стати потенція до творення, яка може бути перетворена в тезу «ми змогли захистити місто, а отже тепер зможемо його розвивати». Тобто об'єктивний елемент («змогли захистити») сприятиме сприйняттю суспільною свідомістю адекватності і другого елементу («зможемо розвивати»).

Тема «розвиток» приблизно може розкриватися способами, які підтвердили комфортність для представників «революційної опозиції»: емоційний патріотичний популізм (популістські обіцянки і нездійснені проєкти на майбутнє) і персональна боротьба з корупціонерами, які є головним ворогом розвитку держави та кожного регіону (загальна теза формулюється представниками «революційної опозиції» так: «силою приберемо злодіїв з кабінетів і завдяки цьому у кожного міста з'являться кошти необхідні для розвитку») [4].

Актуалізація ключовий теми «революційної опозиції» буде полегшуватися відсутністю раціональних, смислових, юридичних, етичних та інших рамок

у політичних сил ті лідерів, які належать до неї. Наприклад, представник цих політичних сил може без шкоди для свого іміджу зізнатися, що він особисто: «порушував закон, але вимушено і заради боротьби з злочинцями», і цим він тільки збільшить підтримку з боку свого потенційного електорату, чого не зможуть дозволити собі представники інших політичних сил [3].

Основним недоліком теми «змогли захистити, зможемо і розвивати» є її «економічна складова». А саме, «успішний захист регіону» не гарантує успіхів у розвитку. Рациональним аргументом тут може стати «відсутність у «революційної опозиції» реальних досягнень в соціально-економічній сфері, і навпаки, «суцільні невдачі на цьому напрямку».

Цей недолік може бути поширений в інформаційному просторі через обґрунтоване звинувачення людей близьких до «революційної опозиції» в політичній та економічній корисливості, а також в агресивності, що з високою вірогідністю має викликати у значного числа політично поміркованих мешканців почуття страху перед цим цією «опозицією» і подальшою діяльністю її представників.

Характеристика «корисливості» ґрунтується на сприйнятті діяльності «революційної опозиції» як вмотивованою необхідністю рятувати власний бізнес та розширювати його за рахунок майна конкурентів, звинувачених у підтримці сепаратистських настроїв. Таким чином позиція «революційної опозиції» може трактуватися частиною електорату таким чином: «захист власного бізнесу з боку представників «революційної опозиції» як першопричина, а захист міста як наслідок», «бажання «революційної опозиції» отримати фінансовий і економічний капітал під приводом оборони і допомоги армії» і «відсутність у «революційної опозиції» мотивації та об'єктивної можливості розвивати місто».

Необхідно враховувати, що раціональні аргументи «проти» «революційної опозиції» у цьому контексті (наприклад, «вкрали гроші, призначені для оборони країни», «заробили на обороні» тощо) програють з точки зору емоційності аргументам «за». Тому що, актуалізуючи дану претензію до «революційної опозиції», неминучим буде згадка про її позитивну роль в обороні і захисті міста. Після цього будь-який негативний аргумент втратить свою емоційну силу. Цілком імовірно, що в суспільній свідомості може сформуватися певне відношення до «революційної опозиції» з позитивним акцентом: «ці люди захищали місто, а те, що заробили на цьому, по-перше, не доведено, а, по-друге, не так вже й важливо, головне – вони це здійснили і врятували мир для людей».

Проблемною для «революційної опозиції» може стати протиставлення цій «опозиції» політиків та суспільних діячів з чіткою патріотичною позицією, реальною участю в захисті міста і тому з моральним правом давати оцінку будь-кому з інших патріотичних сил. Такі політики, можуть повернути до себе частину теперішнього електорату «революційної опозиції». Тобто виборців, які налаштовані патріотично, але не відчувають великої симпатії до лідерів «революційної опозиції» особисто. Тобто, за відсутності «політика-патріота» ці виборці підтримали б «революційну опозицію», перемагаючи особисту антипатію к представникам цієї «опозиції». А за наявності «політика-патріота» вони переорієнтуються саме на нього. До того ж такий політик матиме моральне право критикувати у тому числі «революційну опозицію» за те, що вона використовує ситуацію з обороною міста і АТО, а також з формування добровольчих батальйонів у своїх корисливих цілях: економічних, політичних, силових.

Ще одна проблемна характеристика «революційної опозиції» – її публічна політична та громадська агресивність. Ця характеристика може деталізуватися за допомогою таких якостей як наявність кримінальних зав'язків та агресивний патріотизм [8]. Тобто іміджевою проблемою «революційної опозиції» може стати персональний склад цієї спільноти, нечисленний, але неоднозначний з точки зору політичної репутації.

Ще одним контраргументом проти «революційної опозиції» може стати твердження, що вона використовуючи отриманий в ході революційних подій авторитет і сформовані добровольчі силові структури, створила та здійснює нові корупційні схеми, порушує закон та використовує для цього навіть представників колишньої регіональної влади [6].

Ця негативна тема може розширюватися через тезу про те, що незважаючи на формальний відхід з влади, в «високих міських кабінетах» залишилися представники саме «революційної опозиції». Цей контраргумент буде спрямований на те, щоб розкрити помилковий образ «революційної опозиції», як «несправедливо звільненої від міських справ, а тому такої, що не відповідає за негаразди які є сьогодні». А замість цього актуалізувати характеристику «революційної опозиції»: «не захотіли і не змогли нічого зробити для міста за минулі півтора року, і продовжують використовувати владні повноваження для реалізації власних корисних інтересів, а тому відповідальні за негатив, який є у місті».

У публічному дискурсі ця тема може посилюватися за рахунок протиставлення яскравої войовничої риторики «революційної опозиції» з наявними проблемами мешканців міста: люди зубожіють, тарифи і ціни ростуть, транспорт дорожчає, дороги розвалені, нічого не робиться щоб навести в місті порядок. А отже як висновок «революційна опозиція» ніколи не зможе розвивати місто, оскільки у неї немає вмотивованих спеціалістів: інженерів, будівельників, а суцільні бухгалтери та бізнесмени.

Ключова тема «консервативної опозиції» може втілюватися так само у двох контекстах. У ретроспективному – актуалізувати головне досягнення. І в перспективному – посил в майбутнє, передбачувані досягнення.

Ретроспективна тема заснована на об'єктивних досягненнях соціально-економічного характеру і може сформулюватися в тезі «багато зробили для міста». Таким чином, тема «реальних досягнень» є для «консервативної опозиції» максимально виграшною. Це фіксується в дослідженнях громадської думки і виступає як загальновизнаний, що відбувся факт, який складно поставити під сумнів і завжди можна пред'явити («дати помацати») [2].

При умові, що тема з захистом міста від збройного вторгнення втрачає актуальність і одночасно соціально-економічної ситуації погіршується, ця тема має тенденцію виходу на перший план у порівнянні з головною темою «революційної опозиції» – «захист».

Мінусом ретроспективного контексту «консервативної опозиції» («реальні досягнення») можуть стати сумніви в методах досягнення позитивних результатів («відмили кошти»; «без корупційної складової, результати були б солідніше» тощо) і розчарування в деяких результатах («не змогли завершити розпочаті проекти»).

Основним аргументом політичних сил «консервативної опозиції» в перспективній площині може стати необхідність повернення ситуації стабільності і розвитку, яка втілюється у особах її представників. Тобто акцент робиться на ностальгії за «міцними керівниками», які «повернуть хороші часи», раз вже у них це вийшло зробити колись [1].

Актуалізація теми «повернення кваліфікованих керівників – завершення початих проектів» має перспективу стати позитивною відповіддю на негативну суспільну претензію – «пішли і не доробили». І водночас створити привід, щоб по-перше, актуалізувати в пам'яті людей досягнення «консервативної опозиції» («почали реалізацію»), а по-друге, викласти програму дій («дороблять почате»).

Необхідно враховувати, що в ситуації прямої дуелі «революційна опозиція» і «консервативна опозиція» перетнуться в плані «перспективи розвитку міста». Аргументація у них буде різна, але бачення перспективи прогнозоване буде досить схоже. «Революційній опозиції» для розширення свого електорату буде змушена намагатися використовувати «соціально-економічну» тематику, яка є на сьогодні

більш комфортною для «консервативної опозиції».

Недоліком головної теми «консервативної опозиції» («продовжимо будувати і розвивати місто») є її приналежність до сформованого в останні два роки бренду «злочинна влада» і «недостатність патріотизму». У цьому контексті аргумент повернення та реалізації розпочатих проєктів може бути витлумачений у свідомості частини виборців як «реваншизм колишніх членів Партії регіонів і сепаратистів».

Обидві «опозиції» з великою ймовірністю можуть звернутися до теми регіонального (міського) патріотизму «любов до Дніпропетровська». Але необхідно врахувати, що в теперішній ситуації деякі тези, які стосуються загальнодержавного (національного) патріотизму ідуть врозріз деяким тезам, що характеризують патріотизм місцевий тобто міський. Суто дніпропетровський патріотизм є досить консервативним і багато в чому сформованим за радянських часів і спрямований на захист існуючого традиційного порядку речей. А тренд загальнодержавного патріотизму сьогодні передбачає радикальні зміни та агресивну «декомунізацію». І в цьому є певний антагонізм.

Тому для «консервативної опозиції» звернення до міського патріотизму для «консервативної опозиції» є більш природнім. Це також дозволить частково локалізувати існуючу негативну асоціацію з належністю до «колишньої, непатріотичної, злочинної влади» [5, с. 81-84].

А для «революційної опозиції» використання цієї теми може бути досить проблематичним, бо передбачає узгодження більш консервативних положень, пов'язаних з місцевим патріотизмом, та більш радикальних вимог загальнодержавної патріотичної ідеології.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Вилкул намерен использовать европейский опыт для развития Днепропетровска [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minprom.ua/news/187506.html> (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

2. Влияние сопричастности к АТО на рейтинг кандидатов в меры [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.operatyvnasociologia.com/?gclid=CPza7YKnrMYCFWQTwwodmsLWQ#!blank/cp7p (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

3. Геннадій Корбан: Мені цікава посада міністра оборони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrinform.ua/ukr/news/gennadiy_korban_meni_tsikava_posada_ministra_oboroni_2048417 (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

4. Геннадий Корбан Я не держусь за этот кабинет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.hromadske.tv/politics/gennadii-korban-ya-ne-derzhush-za-etot-kabinet/ (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

5. Уши машут ослом. Современное социальное программирование» / Д. В. Гусев, О. А. Матвейчев, Р. Р. Хазеев, С. Ю. Черняков. – М.: Alex J Bakster Group, 2002. – 200 с.

6. Нардеп Борис Филатов стал на колени перед участниками митинга в Днепропетровске [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.tsn.ua/politika/nardep-boris-filatov-stal-na-koleno-pered-uchastnikami-mitinga-v-dnepropetrovske-417969.html> (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

7. Малкин Е. Политические технологии / Е. Малкин, Е. Сучков. – М.: Русская панорама, 2006. – 680 с.

8. Филатов о «региналах»: Когда страна висела на волоске, мы намеренно не трогали эту мерзость» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://censor.net.ua/news/334869/filatov_o_regionalah_kogda_strana_visela_na_voloske_my_namerenno_ne_trogali_etu_merzost (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

9. Форпост сдан – форпост принят. Какой будет Днепропетровщина без Игоря Коломойского [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://focus.ua/country/327587/>

REFERENCES:

1. Vilkul nameren ispol'zovat' evropeyskiy opyt dlya razvitiya Dnepropetrovska [Electronic resource]. – Access mode: <http://minprom.ua/news/187506.html>

2. Vliyanie sopri chastnosti k ATO na reyting kandidatov v mery [Electronic resource]. – Access mode: www.operatyvnasociologia.com/?gclid=CPza7YKnrMYCFWQTwwodmsLWQ#!blank/cp7p.

3. Ghennadij Korban: Meni cikava posada ministra obrony [Electronic resource]. – Access mode: www.ukrinform.ua/ukr/news/gennadij_korban_meni_tsikava_posada_ministra_oboroni_2048417
4. Gennadij Korban Ya ne derzhus' za etot kabinet [Electronic resource]. – Access mode: www.hromadske.tv/politics/gennadii-korban-ya-ne-derzhus-za-etot-kabinet/
5. Gusev D.V., Matveychev O.A., Khazeev R.R., Chernyakov S. Yu. Ushi mashut oslom. Sovremennoe sotsial'noe programmirovaniye. – M. Alex J Bakster Croup, 2002. – 200 s.
6. Nardep Boris Filatov stal na koleno pered uchastnikami mitinga v Dnepropetrovske [Electronic resource]. – Access mode: <http://ru.tsn.ua/politika/nardep-boris-filatov-stal-na-koleno-pered-uchastnikami-mitinga-v-dnepropetrovske-417969.html>
7. Malkin E., Suchkov E. «Politicheskie tekhnologii». – M.: Russkaya panorama, 2006. – 680 s.
8. Filatov o «regionalakh»: Kogda strana visela na voloske, my namerenno ne trogali etu merzost' [Electronic resource]. – Access mode: http://censor.net.ua/news/334869/filatov_o_regionalah_kogda_strana_visela_na_voloske_my_namerenno_ne_trogali_etu_merzost
9. Forpost sdan — forpost prinyat. Kakoy budet Dnepropetrovshchina bez Igorya Kolomoyskogo [Electronic resource]. – Access mode: <http://focus.ua/country/327587/>

Клячин А. К., кандидат политических наук, доцент кафедры политологии ДНУ имени Олеса Гончара (Днепропетровск, Украина), E-mail: vvvvvvv2002@ukr.net

Потенциальные акценты в тематике местных выборов в Днепропетровске (2015 год)

Аннотация. Описанные два основных политических группы в Днепропетровске. Анализируются их позиции и ресурсы которые могут быть использованы в рамках избирательной кампании в ходе местных выборов 2015 года. определяются потенциальные «месседжи» в рамках предвыборных кампаний и направления критики

Ключевые слова: местные выборы, политические партии, предвыборная агитация, предвыборная стратегия, политическая конкуренция.

Klyachin A., PhD in politology, associate professor of the Department of politology Oles Honchar Dnipropetrovsk National University (Dnepropetrovsk, Ukraine), E-mail: vvvvvvv2002@ukr.net

Potential accents in the category of local elections in Dnepropetrovsk (2015)

Abstracts. Are the two main political groups in Dnipropetrovsk. Analyzed their position and resources that can be used as part of the campaign in the local elections of 2015. determined potential «the message» within the framework of election campaigns and directions criticism.

Key words: local elections, political parties, campaigning, election strategy, political competition.

УДК 323:321

Третяк О. А.

доктор політичних наук, доцент
професор кафедри політології ДНУ імені Олеса Гончара
(Дніпропетровськ, Україна), E-mail: visnukDNU@i.ua

ПУБЛІЧНА СФЕРА ПОЛІТИКИ ТА ДЕМОКРАТИЧНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС: ПАРАМЕТРИ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ ДЕМАРКАЦІЇ

Анотація. Вивчаються особливості розвитку процесуальних й інституційних складників сучасної демократії, які впливають на перспективи розбудов публічної сфери політики. Оцінено значення медіа-середовища для розширення кількості акторів демократичного комунікаційного процесу. Характеризується роль демократичної держави як чинника демонстрації принципів регулювання переговорного процесу в рамках взаємодії політичних сил.

Ключові слова: політичний процес, демократія, медіаструктура, публічна сфера політики, концептуальна демаркація